

Tina Dobrajc

NEPRAVLJIČNI PRAVLJIČNI SVET

Nonfavoloso mondo favoloso

Vljudno vabljeni na odprtje razstave
Siete gentilmente invitati all'inaugurazione della mostra

Tina Dobrajc

NEPRAVLJIČNI PRAVLJIČNI SVET

Nonfavoloso mondo favoloso

Četrtek, 30. maja 2013, ob 18.00
Giovedì, 30 maggio 2013, alle 18.00

v Tržaški knjigarni / *alla Libreria Triestina*
Ulica / *Via s. Francesco 20*
Trst / *Trieste*

Odprto do 15. junija / *Aperto fino al 15 giugno*
torek–sobota / *martedì–sabato*
9.00–13.00 / *15.30–19.00*

Kustos razstave / *Curatore della mostra*
Denis Volk

TK tržaška
knjigarna

GENERALNI KONZULAT REPUBLIKE SLOVENIJE TRST
CONSOLATO GENERALE DELLA REPUBBLICA DI SLOVENIA A TRIESTE

Slikarka Tina Dobrajc se je rodila leta 1984 v Kranju. Diplomirala je iz slikarstva na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje v Ljubljani (2008), tu je dokončala tudi podiplomski študij slikarstva (2011). Živi in ustvarja v Škofji Loki.

Neppravljčni pravljčni svet

Predstavljena dela slikarke Tine Dobrajc so ilustracije pravljic, zlasti Grimmovih in pravljic H. C. Andersena, tako v obliki slik kot v obliki lutk posameznih pravljčnih oseb. Slikarkin prvotni namen pa ni bil izdelati knjižne ilustracije pravljic, pač pa kritično ovrednotiti pravljčne teme, ki jih odkriva ob prebiranju. Teh ne ilustrira kot ilustratorica, ampak jih predeluje kot umetnica. To se potrjuje tudi s tem, da je nekatere ilustrirala z lutkami.

Ilustracije pravljic dojemam kot zaokroženi cikel v umetničnem opusu, ki pa se navezuje na predhodni cikel del *Wunderkammer* in je njegovo logično nadaljevanje. To so bili portreti, slikani po fotografskih predlogah na postaranem ali starem lesu (deskah starega pohištva, starih vratih ...), v kombinaciji s prostorskimi postavitvami predmetov iz družinske dediščine, s katerimi pripoveduje zgodbe iz spominov ljudi ali tradicije. Pravljice se kažejo kot vmesna, prehodna dela, kot nekakšna meditativno-eksperimentalna faza, ki je umetnici služila kot predpriprava za tretji, zadnji cikel. Tega, ki šele nastaja, predstavljajo slike, nastale pod različnimi vtisi, denimo pod vtisi filmov. Predeluje jih podobno kot pravljice. Obravnavajo mladostniško neizkušenost, naivnost in nevednost ter nakazujejo tragičnost prikazanih likov.

Čeprav so to »vmesna« dela, predstavljajo zaključeno celoto, tako vsebinsko kot tudi slogovno. Umetnica je pri prebiranju pravljic postala pozorna na odnose med liki, temačnost vsebine, krutost posameznih likov in dejanj, zato se je odločila izpostaviti to vzdušje in fenomene v svojih ilustracijah – slikah in lutkah.

Pravljčna zgodba ji služi kot idejna predloga za sliko ali lutko. Slika ni »dobesedna« ilustracija pravljice, saj besedilu ne sledi v celoti, ampak se nanj le naslanja. Ob podrobnem branju pravljic in hkratnem opazovanju slik namreč na skoraj vseh slikah opazimo odstopanje od besedila. Ponekod so razlike tako velike, da postanejo popolno nasprotje. Tak primer je *Rdeča kapica*, ki se v pravljici dogaja v poletnem času (naj gre na pot, preden bo postalo vroče, ji pravi mama; ter zamuja, ker je za babico nabirala rože), na slikah pa je zima in sneg. V *Sneguljčici* je drugače opremljeno bivališče palčkov, dvomljiva sta jabolko in zaraščanje krste. V *Palčici* Palčica jaha na miši, ptica, ki ni lastovka, je na prostem in ne v krtovem rovu. Te namerne »površnosti« lahko razumemo kot

umetniško predelavo. Svoje pravljice predelujejo tudi sami pravljčarji; zlasti brata Grimm sta svoje pravljice večkrat spremenila, kot je ustrezalo njunim trenutnim prepričanjem. Tako Grimma kot Andersen pa seveda številni drugi so podobno posegali v ljudske motive in pripovedke, ki so jih predelali v avtorske pravljice. Ne nazadnje je tudi zaradi prevodov v različnih družbenih ureditvah in pod vplivom različnih politik, ver in moral nastalo veliko različic prevodov pravljic.

Umetnica nekatere pravljčne osebe upodobi kot lutke; izdelava jim silikonski obraz in ude, doda lase, sešije jim prava oblačila in jih obuje. Izdelane so tako, da so njihove karakterne lastnosti ali življenjske situacije jasne ali celo izrazite. Delujejo kot tridimenzionalne podobe, zato v gledalcu vzbudijo močnejši odziv kot podobe na sliki.

Prvotni namen pravljic je bil zapisati ljudsko izročilo, kmalu pa je poleg razvedrila prišel v ospredje namen delovati na otroke vzgojno in jim (pa tudi odraslim) preko čustvene zgodbe posredovati vrednote in sporočilo. Namen slik pravljic in lutk Tine Dobrajc je poleg omenjenega še izpostaviti nekatere osebne lastnosti, družinske odnose, nekatere vrednote ali pa tudi očitne kršitve le-teh. Ponekod obstaja med obojima zelo tanka meja. Izpostavi prijateljstvo in skrb za bližnjega, sočutje, dobroto, (bratsko in očetovsko) ljubezen, ponekod pa namiguje na prevare, na v pravljici neizrečeno spolnost, manj pogoste, sporne ali celo prepovedane oblike spolnega vedenja ter telesne in spolne zlorabe (na primer incest, poligamijo). S tem ohranja vzgojni namen in poslanstvo pravljic tudi v lutkah in slikah ter je hkrati kritična.

Za razstavni prostor ilustracij Tine Dobrajc je izbrana galerija Tržaške knjigarne, saj je tako za avtorico kot za prostor razstavljanja značilno povezovanje vizualne umetnosti z besedo. Poleg tega nam knjigarna nudi možnost, da ponovno preberemo pravljico in jo kar takoj primerjamo s slikarkino ilustrirano različico.

Denis Volk

J. W. Grimm: *Rdeča kapica*, 2012, akril na platnu, 30 x 80 cm, (foto Jaka Jeraša)

Levo: H. C. Andersen: *Divji labodi* (*Kraljica*), 2013, lutka, mešana tehnika, višina 42 cm (foto Jaka Jeraša)

Naslovnica: H. C. Andersen: *Palčica*, 2013, akril na platnu, 35 x 25 cm (foto Mito Gegič)